

Talepapir

Samråd i Finansudvalget d. 10. juli 2015 kl.15

§ 7 Samrådsspørgsmål A

Hvad kan ministeren oplyse om denne aftale om kommunernes økonomi set i forhold til valgkampens udmeldinger om nulvækst i de offentlige udgifter?

§ 7 Samrådsspørgsmål B

Hvad kan ministeren oplyse om aftalens konsekvenser for den kommunale service?

Talepapir

Indledning

- Jeg er blevet stillet to spørgsmål, som lyder:
  - ”Hvad kan ministeren oplyse om denne aftale om kommunernes økonomi set i forhold til valgkampens udmeldinger om nulvækst i de offentlige udgifter?” og
  - ”Hvad kan ministeren oplyse om aftalens konsekvenser for den kommunale service?”.
- Jeg skal efter bedste evne forsøge at svare samlet på de to spørgsmål.

* * *

- Jeg vil gerne indlede med at sige, at regeringen har fremlagt et ambitiøst regeringsgrundlag med klare pejlemærker og prioriteter for den økonomiske politik de kommende år.
- Da vi sidst var i regering besluttede og gennemførte vi markante reformer, som grundlæggende forbedrede dansk økonomi og de offentlige finanser frem mod 2020.
- Den kurs vil vi fortsætte. Vi vil foreslå og gennemføre reformer, som øger arbejdsudbuddet og sikrer en moderne og effektiv offentlig sektor.

- Vi vil bl.a. sænke skatten for arbejdsindkomster, så det bedre kan betale sig at arbejde frem for at være på overførselsindkomster.
- Vi vil gøre det billigere at drive virksomhed i Danmark.
- Og vi vil arbejde målrettet på, at den offentlige sektor øger kvaliteten og produktiviteten og ikke mindst sætter borgeren før systemet.

* * *

- En sund offentlig økonomi er en forudsætning for en stabil økonomisk udvikling og for, at vi ikke efterlader en regning til de kommende generationer.
- Vi vil sikre, at finanspolitikken er holdbar og opfylder målet om mindst strukturel balance på de offentlige finanser i 2020.
- Og vi vil føre en økonomisk politik, der sikrer fortsat stigende beskæftigelse, økonomisk vækst og en stærk konkurrenceevne.
- I de kommende år skal finanspolitikken gradvist strammes op. Samtidig planlagde den tidligere regering med underskud i 2016, som går helt til grænsen i budgetloven. Dette er større end oprindeligt forudsat i 2020-planen.
- I lyset heraf vil regeringen begynde at nedbringe underskuddet på den strukturelle saldo frem mod målet om balance i 2020.
- Vi vil herudover straks iværksætte et kasseeftersyn af den offentlige økonomi.
- Men allerede nu står det klart, at de offentlige investeringer ligger højere end forudsat frem mod 2020. Vi vil derfor tage initiativ til at tilpasse de offentlige investeringer fra 2016 og frem, så de følger det planlagte og finansierede niveau frem mod 2020.

* * *

- Vi har også en ambition om at holde de styrbare offentlige udgifter i ro. Vi vil løbende gennemføre reformer, omprioriteringer og effektiviseringer, der frigør midler til prioriterede indsatser.
- Med afsæt heri vil regeringen prioritere råderummet ligeligt til indsatser på højt prioriterede velfærdsområder samt til at nedsætte skatter og afgifter.
- Vi vil med andre ord vise, at vi både kan gennemføre en skarpere prioritering af de offentlige udgifter, fortsat udvikle vores velfærdssamfund og reducere skatten på arbejdsindkomst.
- Dette udgør rammebetingelserne for den økonomiske politik. I det lys er det vigtigt, at vi tør prioritere inden for de offentlige udgifter. At vi hele tiden sikrer os, at vi bruger de offentlige midler, hvor de gør størst gavn for borgerne.
- Vi har allerede peget på to områder, hvor vi vil prioritere anderledes: Vi vil normalisere udlændingepolitikken, og vi vil tilpasse udviklingsbistanden til 0,7 pct. af BNI.

Omprioriteringsbidrag

- Samtidig er det væsentligt, at hele den offentlige sektor bidrager til at frigøre ressourcer via effektivisering og omprioritering.
- Det er bl.a. derfor, at vi har taget initiativ til at indføre et omprioriteringsbidrag i det kommunale udgiftsloft.
- Kommunerne udgør omkring halvdelen af den offentlige sektor. Derfor skal kommunerne selvfølgelig også bidrage.
- Brugen af et omprioriteringsbidrag har været et gældende princip i staten i mange år. Og det vil vi nu udbrede til kommunerne.
- Derfor har vi drøftet indførelsen af et omprioriteringsbidrag på 1 pct. årligt i 2016 til 2019 i de kommunale udgiftslofter med KL.
- Samtidig vil vi sikre en mere konsekvent anvendelse af det statslige omprioriteringsbidrag på 2 pct.

- Det er med andre ord vigtigt, at det er muligt at prioritere på tværs af sektorer, så midlerne anvendes der, hvor de gør mest gavn. Og det kan godt være, at det er at flytte midler mellem sektorer.
- Omprioriteringsbidraget har ikke noget at gøre med et udgiftsstop eller ”nul-vækst”, men det understøtter effektiviseringer og muligheden for at omprioritere på tværs af sektorer.
- Hvad udviklingen i det offentlige forbrug ender med at være i 2016, kan man ikke sige noget om nu - vi ved jo ikke, hvordan de 500 mio. kr., der er frigjort via omprioriteringsbidraget i 2016, skal anvendes.
- Midler der frigøres via omprioriteringsbidraget vil blive udmøntet hen over regeringsperioden til prioriterede indsatser, herunder til at prioritere flere penge til sundhed, ældre og tryghed.
- Det betyder, at nogle af de midler, som frigøres, vil kunne prioriteres til konkrete indsatser på de kommunale og regionale velfærdsområder i forbindelse med økonomiaftaler, finanslovsaftaler mv.
- I forhold til indførelsen af et omprioriteringsbidrag synes jeg i øvrigt, at det er værd at bemærke, at KL i de netop overståede forhandlinger har tilkendegivet, at kommunerne allerede i deres budgetlægning opererer med samlede omprioriteringer af mindst samme størrelsesorden som i staten – det vil sige 2 pct.
- KL angiver da også i sin egen publikation ”De Effektive Kommuner” fra 2015, at kommunerne siden 2007 gradvist har øget effektiviseringsarbejdet, så der i mange kommuner effektiviseres for 2 pct. af udgifterne årligt.
- Det understreger blot, at der er gode muligheder for en mere effektiv anvendelse af midlerne i den offentlige sektor – og at det også er relevant, at kommunerne bidrager til dette.

Kommunernes økonomiske rammer for 2016

Serviceudgifter

- Indførelsen af omprioriteringsbidraget for det kommunale udgiftsloft på 1 pct. svarer i 2016 isoleret set til en tilpasning af den kommunale serviceramme på ca. 2,4 mia. kr.
- Indførelsen af omprioriteringsbidraget sker for kommunerne under ét.
- Det vil så efterfølgende være op til kommunerne i fælleskab at leve op til de fastsatte rammer i deres budgetlægning.
- Nogle kommuner må forventes at have bedre muligheder for at tilpasse serviceudgifterne end andre og dermed også bedre muligheder for at realisere en større andel af et omprioriteringsbidrag.
- Den konkrete realisering vil altså bero på en dialog kommunerne imellem.
- Regeringen og KL er samtidig enige om, at der tilbageføres 1,9 mia. kr. af omprioriteringsbidraget i 2016 til kommunerne til prioriterede indsats på de borgernære serviceområder. Det vil sige indsatsen til blandt andet ældre, børn og folkeskole.
- Når pengene føres tilbage, indgår de som en del af den samlede serviceramme for kommunerne under ét. Det vil sige pengene indgår i fastsættelsen af det samlede bloktilskud for 2016.
- Det er så op til den enkelte kommune at prioritere serviceudgifterne ud fra lokale ønsker og behov og selvfølgelig under hensynstagen til den samlede kommunale serviceramme.
- På den måde sikres det, at den enkelte kommune kan tilrettelægge den samlede indsats ud fra, hvad der skaber størst værdi lokalt.
- Det vil i forhold til den forestående budgetlægningsproces sige, at den enkelte kommune på baggrund af lokalpolitiske prioriteringer skal vedtage sit budget for 2016 senest 15. oktober under

hensyntagen til de overordnede økonomiske rammer, som er aftalt for kommunerne under ét.

- Herudover er regeringen og KL enige om, at tilskuddet fra finanslovsaftalen for 2014 på 1 mia. kr. årligt til løft af ældreområdet – også kaldet ældremilliarden - omlægges til det kommunale bloktilskud fra 2016.
- Og kommunernes serviceramme løftes derfor tilsvarende med 1 mia. kr. i 2016.
- Det er en omlægning, som KL har ønsket, og som vil spare kommunerne for bureaukrati og samtidig styrke kommunernes mulighed for at prioritere de indsatser, der giver mest værdi lokalt.
- Dermed kan kommunernes serviceudgifter i 2016 udgøre knap 237,4 mia. kr., når der ved fastsættelsen af rammen tages højde for udviklingen i priser og lønninger samt reguleringer i medfør af DUT-princippet.
- Det svarer til, at servicerammen i 2016 ligger 2,3 mia. kr. over kommunernes realiserede serviceudgifter i regnskab 2014 – vel at mærke, når der i opgørelsen af regnskab 2014 tages højde for omlægningen af ældremilliarden.
- Det betyder med andre ord, at kommunerne i 2016 samlet set har mulighed for at bruge 2,3 mia. kr. mere på serviceudgifter, end de gjorde i deres seneste regnskaber fra 2014.

Rammer for realisering af omprioriteringsbidraget

- Der er enighed mellem regeringen og KL om at sikre hensigtsmæssige rammer for kommunernes realisering af omprioriteringsbidraget over de kommende år.
- Det hviler på en grundpræmis om, at det er et lokalt ansvar at sikre de nødvendige effektiviseringer.
- På samme vis som regeringen er optaget af at bevare en stærk decentral offentlig sektor med et stærkt politisk lederskab.

- Derfor vil regeringen understøtte kommunernes frihed til at tilrettelægge effektiviseringer efter lokale forhold.
- Det vil vi bl.a. gøre ved at arbejde for, at prioriteringer af de kommunale velfærdsområder ikke sker i form af puljer eller med bindinger på kommunernes muligheder for at prioritere.
- Første skridt er den nævnte omlægning af ældremilliarden fra finanslovsaftalen for 2014 til bloktilskuddet fra 2016.
- Herudover vil regeringen og KL fortsætte dialogen og samarbejdet om effektivisering af den kommunale økonomi.
- Som led heri vil regeringen invitere KL til at drøfte konkrete veje til, at kommunerne kan realisere omprioriteringsbidraget.
- Det kan være gennem eksempelvis mere effektiv administration, øget digitalisering, bedre indkøb og brug af fælles løsninger og nye samarbejdsformer på tværs af kommunerne.
- Det er vigtigt i den forbindelse at understrege, at omprioriteringsbidraget indebærer en bredere effektiviseringstilgang, hvor der er større frihed til at gennemføre konkrete tiltag i den enkelte kommune.
- Denne tilgang skal erstatte enkeltstående ”nålestiks”-analyser på konkrete områder, hvor der ikke tages tilstrækkeligt højde for kommunale forskelle.
- Til september mødes regeringen og KL igen for at drøfte kommunernes arbejde med effektivisering.
- I den forbindelse vil regeringen og KL også drøfte konkrete forslag til blandt andet markante regelforenklinger, som kan give kommunerne de fornødne styrings- og prioriteringsmuligheder.
- Et eksempel herpå er en liberalisering af planloven – som regeringen også har tilkendegivet i regeringsgrundlaget – samt en forenkling af beskæftigelseslovgivningen.

Ekstraordinært likviditetstilskud mv.

- Som det fremgår af regeringsgrundlaget vil denne regering gøre en særlig indsats for kommuner i en svær økonomisk situation.
- Udover det fastsatte bloktilskud til kommunerne, som sikrer balance mellem de forudsatte udgifter og indtægter for kommuner samlet set, er regeringen og KL derfor blevet enige om en række ekstraordinære tiltag i 2016.
- Det er tiltag, der især understøtter økonomien i de kommuner, hvor behovet er størst. Og altså finansiering, der ligger ud over hvad, der samlet set sikrer balance i økonomien for kommunerne under ét.
- Jeg nævner i flæng:
- *For det første* fastsættes der et ekstraordinært finansieringstilskud på 3½ mia. kr. i 2016. Det er ½ mia. kr. mere end i de tre foregående år.
- Heraf fordeles 1½ mia. kr. som et grundtilskud til alle kommuner, mens 2 mia. kr. fordeles på baggrund af kommunernes grundlæggende økonomiske vilkår.
- Dermed er den del af tilskuddet, der målrettes øget med 1 mia. kr. i forhold til sidste år. Tilskuddet styrker således særligt likviditeten i kommuner med mindre gunstige økonomiske vilkår.
- *For det andet* er der afsat en ekstraordinær lånepulje på ½ mia. kr. med henblik på at styrke likviditeten i vanskeligt stillede kommuner.
- *For det tredje* videreføres både det ekstraordinære integrationstilskud på 200 mio. kr. i 2016 og investeringstilskuddet på 125 mio. kr. i 2016. Det sker i lyset af, at kommunerne står over for fortsat at skulle modtage og integrere et betydeligt antal flygtninge og familiesammenførte.
- *For det fjerde* er særtilskudspuljen til vanskeligt stillede kommuner fastsat til 300 mio. kr., hvorved niveauet på særtilskudspuljen i 2015 videreføres. Heraf er 50 mio. kr. afsat med henvisning til den politiske aftale om refusionsomlægningen på beskæftigelsesområdet

og justeringer af udligningssystemet.

- *For det femte* får kommunerne et ekstraordinært tilskud på 600 mio. kr. i 2016 med henblik på at imødekomme lokale omstillingsudfordringer, der følger af folkeskolereformen.
- *Og endelig* udlader regeringen at midtvejsregulere kommunernes bloktilskud i 2015 som følge af ændrede pris- og lønforudsætninger i 2015. Det indebærer en yderligere styrkelse af kommunernes likviditet på 1½ mia. kr.

Anlægsniveau

- I de senere år har det offentlige investeringsniveau været historisk højt. Det afspejler en række løft og fremrykninger af de offentlige investeringer, som har været med til at afbøde konsekvenserne af den økonomiske krise og holde hånden under beskæftigelsen.
- Frem mod 2020 er der forudsat en gradvis normalisering af niveauet for de offentlige investeringer. Samtidig kan vi se, at niveauet for de offentlige investeringer ligger over det forudsatte niveau i 2020-planen.
- Samlet set er der således et klart behov for, at vi tilpasser de offentlige investeringer de kommende år, så vi kommer tilbage på de planlagte niveauer.
- Tilpasningen skal begynde allerede i 2016, og alle sektorer skal bidrage – både stat, kommuner og regioner.
- På den baggrund er regeringen og KL enige om, at det kommunale anlægsniveau kan udgøre 16,6 mia. kr. i 2016, der er fuldt finansieret inden for rammerne af aftalen.
- Samtidig er der enighed om, at kommunerne i efteråret foretager en gensidig koordinering med henblik på, at budgetterne ligger inden for det aftalte niveau.
- I 2016 udmøntes der 2 mia. kr. fra Kvalitetsfonden. Det er midler til medfinansiering af kommunernes investeringer i de fysiske rammer i

folkeskolen, dagtilbud og på ældreområdet.

- Desuden afsættes der lånepuljer på i alt 800 mio. kr. målrettet små kommuner med behov for større strukturelle investeringer og investeringer med et effektiviseringspotentiale.

Udgifter til overførsler og forsikrede ledige

- Det er forudsat, at kommunernes udgifter til overførsler vil udgøre 71,6 mia. kr. i 2016.
- Det er ligeledes forudsat, at udgifter til forsørgelse og aktivering af forsikrede ledige – og dermed også beskæftigelsestilskuddet – vil udgøre 11,9 mia. kr. i 2016.
- Udgifterne er fastsat inklusiv konsekvenserne af refusionsomlægningen.
- Refusionsomlægningen har til formål at understøtte en effektiv beskæftigelsesindsats, hvor kommunerne i højere grad tilbyder ledige en indsats, som hjælper dem tilbage på arbejdsmarkedet fremfor en indsats baseret på de højeste refusionssatser.
- Lovforslagene om refusionsomlægningen på beskæftigelsesområdet og de tilhørende tilpasninger i udlignings- og tilskudssystemet er fremsat den 3. juli, men ikke vedtaget endnu.
- Derfor er de udmeldte bloktilskud og beskæftigelsestilskud selvfølgelig betinget af, at Folketinget vedtager lovforslagene efter sommerferien.
- Af de forudsatte kommunale udgifter indebærer refusionsomlægningen merudgifter til overførsler på 4,6 mia. kr. i 2016 og merudgifter til beskæftigelsestilskuddet på 1,1 mia. kr. i 2016.

Øvrige økonomiske forudsætninger

- I 2016 er der forudsat en uændret skattefastsættelse for kommunerne under ét. Dermed er det ved fastsættelsen af det kommunale bloktilskud lagt til grund, at kommunerne under ét holder skatten i ro.

- Samtidig er regeringen og KL enige om at give nogle kommuner mulighed for at hæve skatten med til 200 mio. kr.
- For at det kan se inden for rammerne af en uændret skattefastsættelse for kommunerne under ét, forudsætter det selvfølgelig, at der er andre kommuner, som sætter skatten tilsvarende ned.
- Derfor er regeringen og KL også enige om at understøtte skatnedsættelser i 2016 gennem etableringen af en tilskudsordning, hvor der ydes et statsligt tilskud til kommuner, der nedsætter skatten i 2016.

Det nære sundhedsvæsen

- Et vigtigt tema for KL i forhandlingerne var det nære sundhedsvæsen. Et sammenhængende og patientnært sundhedsvæsen er også et emne, som regeringen tillægger stor vægt.
- Sundhedsvæsenet står over for en stor udfordring de kommende år, med et stigende antal ældre og kroniske patienter. Det stiller krav til, at patienterne kan tilbydes sammenhængende forløb tættere på deres hverdag. Det skal sikre bedre kvalitet for patienterne, som også vil opleve mindre indgribende forløb.
- Samtidig undgår vi, at patienterne unødvendigt indlægges på sygehusene. Det gør behandlingen dyrere end nødvendigt og kan også betyde overbelægning.
- Derfor er det et element i aftalen, at regeringen igangsætter et arbejde (sammen med KL og Danske Regioner), som skal føre til en samlet plan for udbygningen af det nære sundhedsvæsen.
- Den alment praktiserende læge vil her få en hovedrolle, ligesom udgående sygehusydelse er et element.
- Men mere effektiv kommunale forebyggelse og pleje er også en del af den samlede løsning.
- Regeringen vil også drøfte arbejdet med Danske Regioner, og herefter igangsætte udvalget til efteråret.

Afrunding

- Samlet set er jeg godt tilfreds med det forhandlingsresultat, vi har nået med KL om kommunernes økonomi for 2016 – særligt i lyset af, at vi nåede i mål ca. 5 dage efter, at regeringen tiltrådte.
- Resultatet betyder, at vi udbreder princippet om et omprioriteringsbidrag til kommunerne – samtidig med, at vi tilbagefører en stor del af midlerne til kommunerne i 2016. Dermed kan kommunerne løfte deres serviceudgifter med 2,3 mia. kr. i 2016 i forhold til de realiserede udgifter i 2014.
- Samtidig knæsætter vi et sundt princip om, at hele den offentlige sektor skal bidrage til at frigøre ressourcer via effektivisering. Så pengene kan prioriteres på tværs af sektorer, og anvendes hvor de gør mest gavn.
- Og så glæder jeg mig over at have drøftet kommunernes økonomi med en ansvarlig aftalepart. KL repræsenterer et stærkt og velfungerende kommunestyre, der er villig til at tage ansvar for løbende effektivisering.
- Vi taler altså om en kommunal sektor, der selv tilkendegiver, at den allerede opererer med samlede omprioriteringer på i størrelsesordenen 2 pct. i sin budgetlægning.
- Derfor ser jeg også frem til, at vi i efteråret skal mødes med KL og fortsætte dialogen og samarbejdet om effektiviseringer.
- Og denne regering vil gøre sit til at understøtte kommunernes arbejde via regelforenklinger, afbureaukratisering mv.
- I forhold til regionerne vil regeringen umiddelbart efter sommerferien indbyde Danske Regioner til drøftelse af de økonomiske rammer for regionerne i 2016.
- I forlængelse heraf vil regeringen oversende aktstykke til Finansudvalget med henblik på fastsættelse af regionernes bloktilskud for 2016, således at regionerne kan have afsluttet budgetlægningen senest 15. oktober 2015.